

17% - second-year students, 14 % - third-year students, 16% - fourth-year students, 20% - fifth-year and 22 % - sixth-year ones.

It was established that the most important obstruction on the way to adaptation is language barrier. 78% of surveyed students came to Ukraine without any knowledge of Slavic (Ukrainian or Russian) languages and only a small part (3%) spoke fluent Russian. About 55% of foreign students get substantial assistance and support from their countrymen in the process of adaptation to life in Ukraine, 61% of students are supported by the dean's office dealing with foreign students, 36% of them - by teachers, while 64% are supported by their neighbours at hostels. 56% of first-year, 61% of second-year, 68% of third-year, 90% of fourth-year, 83% of fifth-year and 85% of sixth-year students consider their living conditions acceptable. The survey results show that among the foreign students, who have been living in

Ukraine for more than two years, about 74% feel at ease and 46% feel satisfactory. Extracurricular activities, carried out by the Medical University, contribute to faster socio-cultural adaptation of foreign students.

All features of foreign students' adaptation are defined by a number of psycho-physiological, educational-cognitive, socio-cultural and domestic factors. The structure of relations between the components of educational process plays an important role in adaptation. The process of foreign students' adaptation to educational environment of a higher educational institution must be organized, aim-focused and comprehensive.

Key words: *foreign students' adaptation, educational environment, problems of adaptation, conditions for successful adaptation.*

Надійшла 10.02.2014 року.

УДК 614.253.4+371.322

Місяченко М.М.

Сучасні аспекти викладання клінічної фармакології для студентів стоматологічного факультету

Кафедра внутрішньої медицини стоматологічного факультету (зав. каф. – проф. М.А. Оринчак)

ДВНЗ “Івано-Франківський національний медичний університет”

Резюме. У статті розглянуто основні напрямки проведення практичних занять та підсумкового модуля з дисципліни “клінічна фармакологія” для студентів стоматологічного факультету відповідно до вимог Болонського процесу. Завданням викладання клінічної фармакології є поповнення та систематизація знань, отриманих при вивченні загальної фармакології, з питань фармакокінетики та фармакодинаміки лікарських препаратів, їх взаємодії та побічних ефектів.

Ключові слова: *клінічна фармакологія, робоча програма, навчальний процес.*

Сучасне встановлення клінічної фармації в Україні триває тільки двадцять років. На сьогоднішній день викладання клінічної фармакології потребує розробки педагогічних прийомів для подальшої підготовки студентів до самовдосконалення своїх знань та навиків протягом подальшої професійної діяльності. Основне завданням клінічної фармакології - оптимізувати медикаментозну допомогу хворому, зробити її максимально ефективною, нешкідливою і економічно можливою [4].

Знання клінічної фармакології є, безперечно, важливим для лікаря будь-якої спеціальності. Більшість лікарських засобів – це високоактивні речовини з чіткою спрямованістю дії і найменша неточність під час їх призначення може спричинити серйозні порушення в організмі хворого. Часто перед лікарем стоїть складне завдання – вибрати з великого арсеналу лікарських засобів не тільки найефективніший, а й найменш токсичний, а також зменшити ризик прояву негативної дії.

На відміну від медичного факультету, викладання фармакології відповідно до вимог кредитно-модульної системи для студентів-стоматологів розпочалось тільки в 2011–2012 навчальному році. Набутий досвід дозволив відразу включитись в цю систему, уникнути помилок та недоліків, що спостерігалися на початку викладання за новими вимогами. Викладання клінічної фармакології у студентів стоматологічного факультету базується на використанні знань, одержаних студентами на кафедрах попередніх курсів: при вивченні латинської мови, біохімії, фізичної хімії, біофізики, нормальної фізіології, патологічної анатомії, патологічної фізіології, пропедевтики внутрішніх хвороб, загальної фармакології та ін. Без засвоєння цих дисциплін неможливо правильно орієнтуватися у тих складних процесах, які відбуваються в орга-

нізмі людини, а отже призначати ті чи інші лікарські засоби з лікувальною або профілактичною метою. У свою чергу клінічна фармакологія є основою сучасної терапії, зокрема фармакотерапії. Велику складність у викладанні клінічної фармакології має динамічний ріст кількості зареєстрованих препаратів, уявлення про їх фармакодинаміку, показів та протипоказів до їх використання, побічних ефектів, форм випуску, режимах дозування та інше [3].

Основним завданням викладання даної дисципліни у студентів стоматологічного факультету є поповнення та систематизація знань, отриманих при вивченні загальної фармакології, з питань фармакокінетики та фармакодинаміки лікарських препаратів, їх взаємодії та інше. Викладання клінічної фармакології проводиться для студентів IV курсу стоматологічного факультету Івано-Франківського національного медичного університету. Професорсько-викладацький склад кафедри постійно контактує з викладачами кафедр стоматологічного профілю. Сумісні методичні наради дозволяють більше уваги звертати на найбільш поширені препарати, розробляти клінічні задачі, створювати адекватні клінічні ситуації, що можуть виникнути “біля ліжка хворого”, або “біля стоматологічного крісла” [1]. З метою інтенсифікації навчального процесу, систематичності засвоєння навчального матеріалу, своєчасного контролю та корегування навчально-виховного процесу, підвищення мотивації, зменшення пропусків практичних занять успішність кожного студента з клінічної фармакології оцінюється за рейтинговою системою. Максимальна кількість балів при вивченні модуля – 200. У тому числі за поточну навчальну діяльність – 120 балів, за результатами модульного підсумкового контролю – 80 балів.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми, на практичному підсумковому занятті – відповідно до цілей змістового модуля. Рекомендується застосовувати на всіх практичних заняттях види об'єктивного контролю теоретичної підготовки та контроль засвоєння практичних навичок. При засвоєнні кожної теми модуля за поточну навчальну діяльність студента виставляються оцінки за 4-ри бальною (традиційною) шкалою, які потім конвертуються у бали, залежно від кількості тем у модулі. Поточний контроль здійснюється на основі усного оцінювання теоретичних знань за системою

“запитання – повна відповідь”. Поточні знання також контролюються письмово: рішення тестових завдань з конкретними або множинними відповідями – студент отримує 10 тестів; рішення ситуаційної задачі – вибір фармакотерапії конкретному хворому з певною патологією із зазначенням групи лікарського засобу, а також виписування рецептів для лікування даного хворого.

Підсумковий контроль засвоєння модуля відбувається після завершення всіх практичних занять шляхом тестування, усних відповідей на теоретичні запитання та рішенням ситуаційних задач. Максимальна кількість балів, що присвоюється студенту при засвоєнні модуля (залікового кредиту ECTS) – 200 балів.

Найбільша кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці “5”, на кількість тем у модулі (14 занять x 8 балів = 112 балів) з додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу (8 балів) і дорівнює 120 балам. Мінімальна кількість балів нараховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці “3”, на кількість тем у модулі (14 занять x 4 бали) та дорівнює 56 балам. Студент допускається до підсумкового модульного контролю за умови відвідування всіх занять та виконання навчальної програми, і якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше балів, ніж мінімальний показник (кількість балів, що відповідає оцінці “3”, помножену на кількість тем у модулі).

Оцінка за модуль визначається з урахуванням оцінок поточного контролю та підсумкової оцінки, яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліку навчальної програми. Підсумковий модульний контроль проводиться на останньому занятті протягом 90 хвилин. Основними формами контролю засвоєння модулю є рішення тестових завдань з однією правильною відповіддю, усна відповідь на теоретичні запитання, рішення ситуаційних задач з надання ургентної диференційованої лікарської допомоги (вибір групи лікарського засобу).

Критерії оцінювання знань:

1. тестові завдання №20 – 1 бал за 1 тест – усього 20 балів;

2. теоретичне запитання №2 – 20 балів за 1 питання – усього 40 балів;

3. рішення ситуаційних задач №2 – 10 балів за 1 задачу – усього 20 балів.

Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за підсумковий модульний контроль – 80 балів, мінімальна – якщо одержав не менше, ніж 50 балів. Вивчення дисципліни вважається успішно завершеним, якщо сума балів за поточну успішність та складання підсумкового модульного контролю складає не менше, ніж 90 балів. Студенти з урахуванням кількості набраних балів ранжируються за стандартною системою ECTS.

Висновок

Модульно-рейтингова система навчання є вдалою заміною традиційній системі навчання. Її адаптація до вимог національної освіти вимагає ретельної побудови навчального процесу на стоматологічному факультеті із врахуванням особливостей розвитку цієї науки у світі, створенням мотивації до вивчення її майбутніми фахівцями всіх спеціальностей, обов'язковим вирішенням фармакотерапевтичних задач та клінічних ситуацій. Це буде сприяти підвищенню престижу української вищої освіти в європейському світовому освітньому просторі.

Література

1. Волощук Н. І. Актуальні питання викладання фармакології на медичному та стоматологічному факультетах: проблеми та перспективи / Н. І. Волощук, О. С. Пашинська, Е. В. Беляєв // Медична освіта. – 2012. – №3. – С.23-27.

2. Макаренко О.В. Преподавание фармакологии с учетом современных условий / О.В. Макаренко // Клінічна фармакологія та фармакотерапія захворювань у світлі доказової медицини: тези доповідей VII Всеукраїнської науково-практичної конференції з клінічної фармакології. – Вінниця, 2013. – С.188-189.

3. Мілерян В.Є. Проектування кредитно-модульної системи організації навчального процесу (метод, рекомендації) – Київ. – 2008. – 15с.

4. Reidenberg M. Clinical pharmacology: the scientific basis of therapeutics / M. Reidenberg // Clin. Pharmacol. Ther. — 1999. — 66(1). — P.2-8.

Мисяченко М.Н.

Современные аспекты преподавания клинической фармакологии для студентов стоматологического факультета

Резюме. В статье рассмотрены основные направления проведения практических занятий и итогового модуля по дисциплине “клиническая фармакология” для студентов стоматологического факультета согласно требованиям Болонского процесса. Задачей преподавания клинической фармакологии является пополнение и систематизация знаний, полученных при изучении общей фармакологии по фармакокинетики и фармакодинамики лекарственных препаратов, их взаимодействия и побочных эффектов.

Ключевые слова: клиническая фармакология, рабочая программа, учебный процесс.

М.М. Misiachenko

Modern Aspects of Clinical Pharmacology Teaching for Students of the Dentistry Faculty

Abstract. This article examines the main areas of practical classes and final module in the discipline “Clinical pharmacology” for students of the dentistry faculty under the conditions of the Bologna process. The task of teaching clinical pharmacology is updating and systematization of knowledge gained in the study of general pharmacology, knowledge on the pharmacokinetics and pharmacodynamics of drugs, their interactions and side effects.

Keywords: clinical pharmacology, workprogram, the educational process.

Надійшла 27.01.2014 року.